

Редакція:



Про затвердження Положення про організацію проведення виробничих інструктажів та навчання водіїв трамвайних вагонів і тролейбусів

Наказ Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства
від 23 січня 2004 року N 12

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
23 квітня 2004 р. за N 528/9127

З метою забезпечення реалізації постанови Кабінету Міністрів України від 06.02.97 N 149 "Про вдосконалення системи державного контролю за технічним станом міського електротранспорту та забезпеченням безпеки руху трамвайних вагонів і тролейбусів" та встановлення єдиних вимог щодо проведення виробничих інструктажів та навчання водіїв трамвайних вагонів і тролейбусів **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Положення про організацію проведення виробничих інструктажів та навчання водіїв трамвайних вагонів і тролейбусів, що додається.

2. Відділу міського електротранспорту (Вірченко В. В.):

- забезпечити подання наказу "Про затвердження Положення про організацію проведення виробничих інструктажів та навчання водіїв трамвайних вагонів і тролейбусів" на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України;

- довести цей наказ до відома підприємств міського електротранспорту і державних регіональних технічних інспекцій міського електротранспорту та організувати контроль за впровадженням цього Положення підприємствами міського електротранспорту.

3. Видання та розповсюдження Положення (за заявками підприємств міського електротранспорту) покласти на його розробника - Харківську державну академію міського господарства.

4. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Голови Комітету Лотоцького О. Б.

ПОГОДЖЕНО:

Заступник Міністра
внутрішніх справ України

А. Й. Присяжнюк

ПОЛОЖЕННЯ
про організацію проведення виробничих
інструктажів та навчання водіїв трамвайних
вагонів і тролейбусів

1 Загальні положення

1.1 Це Положення установлює загальний порядок організації і проведення на підприємствах міського електротранспорту (далі - підприємствах) виробничих інструктажів та навчання водіїв для підвищення їх професійного рівня і забезпечення безпеки перевезень пасажирів.

1.2 Вимоги Положення розповсюджуються на керівників, інженерно-технічних працівників, водіїв пасажирських і спеціальних трамвайних вагонів та тролейбусів експлуатаційних депо, а також інших підрозділів підприємств незалежно від підпорядкування та форми власності, які здійснюють експлуатацію рухомого складу міського електротранспорту.

1.3 Положення розроблено відповідно до вимог Закону України "Про дорожній рух", Правил дорожнього руху (далі - ПДР), затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 N 1306, Правил експлуатації трамвая та тролейбуса (далі - ПЕТТ), затверджених наказом Держжитлокомунгоспу України від 10.12.96 N 103, зареєстрованих у Мін'юсті 06.03.97 за N 66/1870 (із змінами), та інших нормативних документів, що регулюють діяльність транспортних підприємств з питань безпеки дорожнього руху.

1.4 Цим Положенням визначається:

види та періодичність виробничих інструктажів з водіями міського електротранспорту;

вимоги щодо змісту та методики проведення інструктажів, а також до посадових осіб, на яких покладається організація їх проведення;

порядок обліку інструктажів та реєстрації відвідування їх водіями;

організація та методи навчання водіїв у рамках проведення інструктажів.

1.5 Відповідно до вимог цього Положення та з урахуванням структури управління і місцевих умов підприємствами розробляються інструкції, якими визначаються перелік осіб, відповідальних за організацію і проведення виробничих інструктажів з водіями, а також місце, час і порядок їх проведення.

1.6 Виробничі інструктажі можуть проводитися індивідуально, з окремою групою або з усіма водіями. При розгляді особливо важливих питань повідомлення про проведення інструктажу може бути оголошено водієві під підпис або шляхом відмітки в шляховому листі (спеціальним штампом).

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом Державного комітету України з
питань житлово-комунального
господарства
від 23 січня 2004 р. N 12

Зареєстровано

в Міністерстві юстиції України
23 квітня 2004 р. за N 528/9127

1.7 Учні курсів водія трамвая і тролейбуса, які перебувають на стажуванні, повинні відвідувати інструктаж у загальному порядку.

1.8 Водії підрозділів підприємства, де немає штатних працівників для проведення інструктажів, закріплюються наказом керівника підприємства до одного із трамвайних або тролейбусних депо для їх відвідування. Керівники цих підрозділів підприємства повинні забезпечувати та контролювати відвідування водіями інструктажів.

1.9 Неявка водія без поважної причини на інструктаж вважається порушенням службової інструкції.

Водії, які були відсутні на інструктажі з поважної причини (відпустка, хвороба тощо), проходять інструктаж у порядку, встановленому на підприємстві.

1.10 Види виробничих інструктажів водіїв міського електротранспорту та їх періодичність визначені в таблиці 1.

Таблиця 1

N з/п	Найменування	Періодичність
1	Вступний інструктаж	При прийнятті водіїв на роботу
2	Первинний інструктаж на маршруті	Перед допуском водіїв до роботи на новому маршруті
3	Передрейсовий інструктаж	Щоденно
4	Періодичні інструктажі:	
	маршрутний	Щомісяця
	загальнодеповський	Щоквартально
	сезонний	Перед початком весняно-літньої і осінньо-зимової експлуатації
5	Позаплановий інструктаж	За потреби

1.11 За результатами проведення інструктажів та навчання з безпеки дорожнього руху на підприємстві повинні щорічно проводитися перевірки знань водіями ПДР, ПЕТТ, службової інструкції та інших нормативних документів з безпеки дорожнього руху. Порядок та терміни проведення перевірок визначаються керівником підприємства.

2 Порядок організації і проведення інструктажів

2.1 Вступний інструктаж

2.1.1 Вступний інструктаж з безпеки дорожнього руху проводиться при прийнятті на роботу кожного водія трамвая (тролейбуса) незалежно від стажу його роботи і класу кваліфікації.

2.1.2 Вступний інструктаж проводиться згідно з інструкцією, розробленою з урахуванням місцевих умов і затвердженою керівником підприємства (депо, служби). Інструктаж проводиться посадовою особою, на яку покладені ці обов'язки, у спеціально обладнаному класі з безпеки руху з використанням технічних засобів навчання та наочних посібників.

2.1.3 При проведенні інструктажу водії повинні бути ознайомлені з:

вимогами службової інструкції водія трамвая (тролейбуса) підприємства;

переліком нормативних документів з безпеки руху;

порядком одержання, утримання та повернення засобів екіпірування водія і рухомого складу;

порядком проведення на підприємстві (депо, службі) інструктажів та оперативного інформування водіїв про зміни умов роботи на маршруті, а також проведення передрейсового, післярейсового та міжрейсового медичного огляду;

вимогами щодо приймання і підготовки рухомого складу перед його виїздом на лінію, особливостями перевірки функціонування гальмівних систем, рульового керування, електро- та гідроустаткування трамвайних вагонів (тролейбусів) до посадки пасажирів;

організацією на підприємстві контролю за дотриманням водіями встановлених вимог ПДР, ПЕТТ, службової інструкції водія та інших нормативних документів;

діями водія після дорожньо-транспортної пригоди (далі - ДТП) та відповідальністю за порушення вимог ПДР і ПЕТТ;

порядком інформування про порушення руху і ДТП.

2.1.4 Після завершення вступного інструктажу водію видаються довідкові та інформаційні матеріали щоденного користування (службова інструкція водія трамвая (тролейбуса), схема трамвайних (тролейбусних) маршрутів тощо).

2.1.5 Після проходження вступного інструктажу прийнятий на роботу водій, залежно від стажу і класу кваліфікації, виду і особливостей перевезень, а також моделі транспортного засобу, на якому буде працювати, повинен пройти стажування або виконати контрольну поїздку.

2.1.6 Проведення вступного інструктажу оформляється в журналі проведення вступного, первинного на маршруті та позапланового інструктажів з водіями трамвайних вагонів (тролейбусів) (додаток 1).

2.2 Первинний інструктаж на маршруті

2.2.1 Первинний інструктаж з безпеки руху на маршруті проводиться для водіїв трамвайних вагонів (тролейбусів), які вперше виходять на роботу на маршрут або на ті маршрути, де вони раніше не працювали.

2.2.2 Цей інструктаж проводиться відповідно до інструкції, затвердженої керівником підприємства (депо, служби).

2.2.3 Первинний інструктаж складається з двох частин.

Перша частина повинна вміщувати інформацію про характеристику та особливості маршруту, порядок дотримання умов забезпечення безпеки руху, пункти зміни поїзних бригад тощо.

Друга частина первинного інструктажу здійснюється у формі стажування (контрольної поїздки) на маршруті тривалістю не менше 8 годин у різні часи доби згідно з п. 2.3 Положення. Помилки та порушення діючих правил і інструкцій вносяться у відповідні графи картки контрольно-показової поїздки з водієм (додаток 2).

Ознайомлення водія з маршрутом повинно проводитися з використанням карт еталонних режимів руху та ситуаційних планів перегонів.

2.2.4 Проведення первинного інструктажу оформляється в журналі проведення вступного, первинного на маршруті та позапланового інструктажів з водіями трамвайних вагонів (тролейбусів).

Після проходження цього інструктажу у книжці водія (в розділі "Особливі відмітки") робиться запис про допуск його до роботи на відповідному маршруті.

2.3 Порядок проведення контрольно-показових поїздок з водіями трамвайних вагонів і тролейбусів

Контрольно-показова поїздка складається із трьох частин:

контрольна поїздка;

показова поїздка;

контроль усунення водієм виявлених помилок і недоліків у роботі.

2.3.1 Контрольна поїздка

Посадова особа, що перевіряє роботу водія, спостерігає за послідовністю режимів, дотриманням ними вимог ПДР, ПЕТТ і службової інструкції, використання радіоустановки під час оголошення об'яв, Правил користування міським електротранспортом, інших нормативних документів. Якість керування рухомим складом оцінюється шляхом співставлення фактичних дій водія з вимогами нормативних документів для конкретних ситуацій на шляху прямування із застосуванням карт еталонних режимів руху.

2.3.1.1 Контроль уважності водія

Водій повинен продемонструвати вміння правильно розподіляти увагу на об'єкти, від яких залежить безпека руху, погоджуючи при цьому рух свого трамвайного вагона (тролейбуса) з рухом інших транспортних засобів і пішоходів, підвищену обережність під час проїзду перехресть, майданів, місць розташування ринків, вокзалів, шкіл, повз процесій, дітей, що перебувають на проїжджій частині вулиць, місць ремонту колії або дороги, готовність реагування на зміну дорожньої обстановки.

2.3.1.2 Контроль режимів руху

Водій повинен продемонструвати вміння правильно вибирати той чи інший режим руху (розбіг з малим, підвищеним або максимальним прискоренням, вибіг, гальмування з малим та службовим уповільненням), з метою дотримання безпечної швидкості руху, а також:

комфортне для пасажирів та безпечне для пішоходів на майданчику відправлення від зупиночного пункту;

використання попереднього розбігу для зменшення витрат електроенергії рухомим складом на подолання підйомів;

своєчасний перехід на вибіг перед зміною розбігу на гальмування і навпаки для забезпечення постійної готовності електроапаратури.

2.3.1.3 Контроль додержання швидкості руху

Водій повинен продемонструвати вміння правильно вибирати швидкість з урахуванням дорожньої ситуації та дорожніх умов (інтенсивності руху інших транспортних засобів і пішоходів, профілю колії, видимості і оглядовості, дій інших учасників дорожнього руху) з тим, щоб мати можливість контролювати рух трамвайного вагона (тролейбуса) та безпечно керувати ним у залежності від організації дорожнього руху.

2.3.1.4 Контроль проїзду перехресть

Водій повинен продемонструвати:

дотримання встановлених правил проїзду перехресть;

додержання вимог сигналів світлофорів і регулювальників на регульованих перехрестях;

додержання черговості проїзду на нерегульованих перехрестях.

2.3.1.5 Контроль додержання дистанції та інтервалу безпеки

Водій повинен продемонструвати вміння дотримуватись дистанції та інтервалу безпеки на перегоні:

у залежності від швидкості руху, дорожньої обстановки, профілю колії або дороги;

у залежності від дорожніх умов.

2.3.1.6 Контроль у зоні зупиночних пунктів

Водій повинен продемонструвати вміння:

дотримуватися безпечної швидкості руху при під'їзді до зупинки, плавність здійснення зупинки рухомого складу (для тролейбусів - не далі 30 см від бордюру);

зупиняти рухомий склад переднім бампером навпроти покажчика зупинки;

дотримуватися вимог щодо відчинення і зачинення дверей лише при повністю загальмованому рухомому складі;

забезпечувати плавність зрушення рухомого складу з місця;

користуватися сигналами поворотів, пропуску транспортних засобів;

дотримуватися вимог щодо початку руху із зупинки.

2.3.1.7 Контроль проїзду спецчастин

Водій повинен продемонструвати виконання встановлених правил при проїзді автоматичних та східних стрілок, хрестовин, інших спецчастин контактної мережі трамвайної колії.

2.3.1.8 Контроль додержання розкладу руху

Водій повинен продемонструвати вміння орієнтуватися у часі, вибирати ділянки, де можливе надолуження втрати часу через попередні затримки за умови дотримання безпеки руху.

2.3.1.9 Контроль додержання правил обгону

Водій повинен продемонструвати вміння додержуватися встановлених правил обгону транспортних засобів (вибирати потрібну швидкість, за відсутності перешкод попереду, своєчасно вмикати сигнали повороту, не допускати випадків обгону в місцях, де вони заборонені).

2.3.1.10 Оцінка результатів контрольної поїздки

Після завершення контрольної поїздки посадова особа, що здійснювала контроль, на найближчому кінцевому пункті або після прибуття у депо оцінює техніку керування водія, відзначає помилки та порушення діючих правил і інструкцій, а також вносить відмітки у картку контрольньо-показової поїздки з водієм.

2.3.2 Показова поїздка

Посадова особа, що здійснювала контроль під час контрольної поїздки, після ознайомлення водія з оцінкою та зауваженнями, що мали місце під час контрольної поїздки, повинна особисто на наступному рейсі показати приклад правильної роботи.

Під час показової поїздки необхідно звернути увагу водія на виконання тих елементів техніки керування, які були низько оцінені під час контрольної поїздки.

2.3.2.1 При недостатній увазі водія

Показати правильний розподіл уваги, послідовність зміни напрямку погляду в тих місцях траси, стосовно яких були висловлені зауваження.

2.3.2.2 При помилках у виборі режимів їзди

Показати послідовність і тривалість режимів руху у тих місцях маршруту, стосовно яких були висловлені зауваження. Пояснити, чим необхідно керуватися при виборі того чи іншого режиму руху на конкретних ділянках.

2.3.2.3 При помилках у додержанні швидкостей руху

Показати правильний вибір безпечної швидкості руху на ділянках перегонів, посиляючись при цьому на вимоги ПЕТТ, ПДР та конкретні ситуаційні позначки вздовж траси руху.

2.3.2.4 При порушенні правил проїзду перехресть

Показати правильний проїзд перехресть, дати рекомендації щодо вибору відстаней, на які доцільно вимкнути тягові двигуни, з метою підготовки електроапаратури рухомого складу до можливого гальмування.

2.3.2.5 У випадку порушення водієм дистанції або інтервалу безпеки

Показати практичні ознаки, за якими прогнозується можливість різкого гальмування транспортного засобу, що рухається попереду, дати рекомендації щодо вибору режимів та засобів визначення інтервалу та дистанції безпеки руху.

2.3.2.6 При помилках, допущених у зоні зупиночних пунктів

Показати під час наближення до зупиночного пункту послідовність дій при гальмуванні для забезпечення зупинки трамвая - передньою частиною першого вагона напроти покажчика зупинки, тролейбуса - переднім бампером навпроти таблички. Обґрунтувати та продемонструвати для конкретної ситуації вибір режиму початку гальмування, відповідність його до позицій контролера управління, продемонструвати з відповідним поясненням розподілення уваги. Дати рекомендації щодо оцінки ситуації на майданчику зупиночного пункту, послідовність зачинення дверей та ввімкнення позицій контролера управління, напрямку погляду водія при початку руху від зупинки.

2.3.2.7 При помилках під час проїзду автоматичного стрілочного вузла

Показати вибір правильної відстані та швидкості руху перед стрілочним вузлом, порядок проходження його вибігом та при роботі двигунів.

2.3.2.8 При недодержанні водієм розкладу руху

У разі зменшення тривалості проходження контрольних пунктів (поспішність) зазначити місця, де швидкість руху була перебільшена. Довести до відома водія ознаки ділянок, де доцільно надолужувати втрати часу від попередніх затримок. За наявності запізнення під час показової поїздки продемонструвати входження у графік з забезпеченням безпеки дорожнього руху.

2.3.2.9 При недодержанні правил обгону

Показати правильне виконання обгону, супроводжуючи свої дії відповідним поясненням та нагадуванням вимог ПДР.

2.3.3 Контроль усунення водієм виявлених недоліків

2.3.3.1 Посадова особа, що здійснювала показову поїздку, на найближчому кінцевому пункті повинна передати керування та з'ясувати рівень засвоєння водієм отриманої інформації.

2.3.3.2 Контрольна поїздка повторюється, оцінки її результатів заносяться у відповідні графі картки контрольно-показової поїздки з водієм.

2.4 Передрейсовий інструктаж

2.4.1 Передрейсовий інструктаж проводиться щоденно з метою отримання водіями оперативної інформації, необхідної для якісного приймання рухомого складу, своєчасного (згідно з розкладом) виїзду з депо, безпечного і регулярного руху на маршруті.

2.4.2 Передрейсовий інструктаж, як правило, проводиться шляхом самостійного ознайомлення водіями з інформацією про:

розташування рухомого складу на майданчику відстою;

метеорологічні (погодні) умови на лінії;

місця (адреси) виконання ремонтних робіт на трамвайній колії, проїзній частині доріг і контактній мережі;

оперативні зміни в русі (введення, переміщення або відміна зупинок, дорожніх знаків, засобів регулювання дорожнім рухом, обмеження руху, зміна режиму або розкладу руху тощо);

вимоги наказів і розпоряджень адміністрації підприємства з питань безпеки руху і роботи водійського складу;

причини і наслідки ДТП, які скоєні водіями підприємства (депо, служби);

результати оперативного контролю з безпеки руху тощо.

2.4.3 Передрейсовий інструктаж проводиться з використанням технічних засобів інформування та текстових інформаційних матеріалів, розміщених у місцях знаходження водіїв перед початком роботи, а також з використанням штампів із текстами ("Обережно! Ожеледиця!", "Обережно! Туман!" і т. п.), які проставляються в шляхових листах.

У разі потреби, окремі питання передрейсового інструктажу можуть доводитися посадовими особами, призначеними керівником підприємства (депо, служби).

2.4.4 Водії, які приймають зміну на маршруті, повинні одержувати необхідну інформацію від диспетчера кінцевої станції, а з інших питань - ознайомитися після заїзду в депо (службу).

2.5 Періодичні інструктажі

Періодичні інструктажі проводяться з метою систематичного ознайомлення водіїв з інформацією, необхідною для забезпечення безпеки руху в наступний період роботи, а також навчання для підвищення їх професійної підготовки.

Періодичні інструктажі включають у себе маршрутні, загальнодеповські та сезонні.

Тематика періодичних інструктажів визначається перспективними та поточними планами підприємства (депо, служби) з безпеки руху, результатами проведення оперативного контролю з питань безпеки руху, контрольно-показових поїздок, аналізу стану аварійності та поточної інформації.

Тематичний план періодичних інструктажів не повинен перевищувати 2 - 3 питань.

Час, місце проведення і питання кожного інструктажу доводяться до відома водіїв не пізніше як за 2 дні до його проведення.

Відвідування водіями інструктажу реєструється у книзі обліку проходження водіями періодичних інструктажів (додаток 3), а про його проведення обов'язково вноситься відмітка в талон обліку проходження періодичних інструктажів та контрольно-показових поїздок (додаток 4) до книжки водія.

2.5.1 Маршрутний інструктаж

2.5.1.1 Маршрутний інструктаж з безпеки руху проводиться з водіями, підпорядкованими одному начальнику маршруту.

2.5.1.2 Організація і проведення маршрутного інструктажу покладається на посадових осіб, визначених інструкцією підприємства.

2.5.1.3 В обов'язкову тематику маршрутних інструктажів рекомендується включати такі питання:

стан транспортної і трудової дисципліни, аналіз причин її порушення водіями;

стан культури обслуговування на маршруті, характерні звернення і пропозиції пасажирів, дотримання водіями вимог Правил користування трамваєм і тролейбусом у містах України;

вивчення окремих розділів чинних нормативних технічних документів (ПЕТТ, ПДР, Положення про порядок експлуатації трамваїв та тролейбусів на маршрутах з важкими умовами руху, службової інструкції водія тощо);

ознайомлення з вимогами нових та змінами до діючих законодавчих та нормативних документів, наказів, розпоряджень щодо безпеки руху та у сфері міського електротранспорту;

аналіз ДТП на маршруті, причин їх виникнення та прийняття заходів щодо їх попередження;

аналіз характерних помилок при керуванні рухомим складом (за результатами контрольно-показових поїздок, оперативного контролю тощо);

аналіз несправностей рухомого складу, контактної мережі, трамвайної колії, що виникли через неправильні дії водіїв;

рекомендації щодо запобігання та усунення технічних несправностей рухомого складу при їх виникненні на лінії.

2.5.1.4 Маршрутний інструктаж рекомендується проводити за таким планом:

відповіді на питання і пропозиції водіїв, підняті на попередньому інструктажі,

- 5 хв.

розгляд питань тематики, в т. ч. навчання

- 25 - 30 хв.

з'ясування пропозицій та запитань водіїв, підведення підсумків інструктажу

- 5 - 10 хв.

Усього: - 45 - 60 хв.

2.5.1.5 Проведення кожного маршрутного інструктажу оформлюється протоколом маршрутного (загальнодеповського) інструктажу трамвайного (тролейбусного) депо (додаток 5), який затверджується керівником депо (служби) або іншою посадовою особою визначеною інструкцією підприємства.

2.5.1.6 У протоколі наводиться стислий зміст розглянутих на інструктажі питань, прізвища осіб, що виступали з інформацією, номери наказів та нормативних документів, зміст яких доведений на інструктажі, питання і пропозиції, які надійшли від водіїв.

2.5.1.7 Зміст питань і пропозицій, висловлених водіями під час проведення інструктажу, що потребують вирішення керівництва, посадова особа, яка проводила інструктаж, повинна упродовж доби письмово проінформувати керівника депо (служби).

2.5.2 Загальнодеповський інструктаж

2.5.2.1 Організацію загальнодеповського інструктажу з безпеки руху здійснюють посадові особи, визначені інструкцією підприємства.

2.5.2.2 Загальнодеповський інструктаж проводить керівник депо (служби) або його заступник.

У залежності від тематики інструктажу для участі в його проведенні повинні залучатися окремі керівники підрозділів та спеціалісти депо (служби).

2.5.2.3 Крім питань, визначених для маршрутних інструктажів, до обов'язкової тематики загальнодеповських доцільно включати розгляд:

стану аварійності і транспортної дисципліни депо (служби) за попередній період поточного року;

ДТП, скоєних водіями депо (служби) та підприємства, із зазначенням причин і наслідків;

прогнозних погодних та дорожніх умов, змін в організації руху на наступний період;

інших питань, що становлять загальне значення для водіїв депо (служби) у забезпеченні безпеки руху.

2.5.2.4 Тривалість загальнодеповського інструктажу рекомендується в межах 60 - 70 хвилин. За результатами проведення загальнодеповського інструктажу складається протокол, який затверджує керівник депо (служби).

2.5.2.5 У протоколі наводяться стислий зміст розглянутих на інструктажі питань, прізвища осіб, що виступали з інформацією, номери наказів та нормативних документів, зміст яких доведений водіям, питання і пропозиції, які надійшли від них.

2.5.2.6 Зміст питань і пропозицій водіїв, що потребують вирішення на рівні керівництва підприємства, керівник депо (служби) доводить до них у тижневий термін.

У залежності від місцевих умов та структури управління підприємства маршрутний і загальнодеповський інструктаж можуть об'єднуватись і проводитись один раз на місяць.

2.5.3 Сезонний інструктаж

2.5.3.1 Інструктаж про особливості роботи в періоди сезонних змін умов руху проводиться з усіма водіями підприємства незалежно від стажу їх роботи і класу кваліфікації.

2.5.3.2 Сезонні інструктажі рекомендується поєднувати з проведенням маршрутних або загальнодеповських семінарів з безпеки руху, у терміни, які передують початку весняно-літнього та осінньо-зимового періодів.

2.5.3.3 Під час інструктажу про роботу у весняно-літній період водіям надається інформація про зміни дорожньої обстановки на маршрутах міста:

збільшення транспортного потоку та втрату окремими власниками транспортних засобів навичок керування за час зимової перерви, що збільшує ймовірність створення аварійних ситуацій на дорозі;

ранкові приморозки та інші зміни погодних умов на початку періоду;

погіршені умови коефіцієнта зчеплення коліс з рейками (дорогою) під час опадання цвіту, пуху дерев;

початок ремонтних робіт на трамвайних коліях і дорогах;

підвищення рухомості населення;

зростання чисельності туристів, у тому числі автотуристів;

масову появу на вулицях дітей та осіб похилого віку - найбільш небезпечних категорій пішоходів.

2.5.3.4 Під час інструктажу водіям надаються рекомендації щодо попередження ДТП та дій в умовах зміни (погіршення) погодних умов.

2.5.3.5 У разі введення на маршрутах літнього розкладу руху надається інформація про:

зміни у розкладі та тривалості руху на контрольних перегонах;

режими руху на ухилах та місцях, де введено обмеження швидкості.

2.5.3.6 Інструктаж про особливості роботи в осінньо-зимовий період складається з теоретичної та практичної частин і проводиться у два етапи.

2.5.3.7 Теоретична частина інструктажу проводиться згідно з інструкцією, розробленою з урахуванням місцевих умов і затвердженою керівником підприємства (депо, служби). При проведенні інструктажу водіям повинна доводитись інформація про особливості роботи трамвайних вагонів і тролейбусів в умовах зниження зчеплення, погіршення видимості та низьких температур, а також надаватися рекомендації щодо забезпечення безпеки перевезення пасажирів у таких умовах.

Крім того, водії повинні бути проінформовані про зміни розкладу руху в осінньо-зимовий період, швидкісні режими руху на контрольних перегонах, ухилах, шляхопроводах, естакадах тощо, а також про порядок введення на підприємстві особливого режиму руху при погіршенні умов керування рухомим складом (слизька дорога, листопад, туман, заметіль тощо).

2.5.3.8 Практична частина інструктажу повинна проводитись на учбовому полігоні на спеціально відведеній ділянці згідно з п. 2.6 Положення.

2.5.3.9 Після завершення інструктажу кожному водієві видається затверджена керівником підприємства інструкція (пам'ятка) про особливості експлуатації рухомого складу в осінньо-зимовий (весняно-літній) період експлуатації, яка враховує конкретні умови міста. У водіїв, що отримали таку інструкцію (пам'ятку) раніше, перевіряється її наявність.

Про проведення осінньо-зимового інструктажу водіям першозимникам робиться відмітка в книжці водія у розділі "Особливі відмітки".

2.6 Підготовка і проведення практичних занять з водіями трамвайних вагонів (тролейбусів) на полігоні із штучно погіршеними умовами зчеплення коліс з рейками або дорожнім покриттям

2.6.1 Обладнання учбового полігона для занять з водіями трамвайних вагонів

2.6.1.1 На території депо вибрати пряму і рівну ділянку колії без спецчастин довжиною 90 - 100 м.

2.6.1.2 Вибрана ділянка колії повинна мати добру оглядовість підходів до неї.

2.6.1.3 На початку ділянки довжиною 25 - 30 м поверхня кочення правої рейки посипається піском.

2.6.1.4 Далі, на частині ділянки довжиною 40 - 50 м, поверхні кочення обох рейок колії змащуються мастилом.

2.6.1.5 За 30 м до кінця ділянки поверхні кочення обох рейок посипаються піском.

2.6.1.6 У кінці полігона на обох рейках колії мають бути встановлені уловлювальні пристрої (упори).

2.6.1.7 На період проведення занять на всіх коліях, що прилягають до учбового полігона, виставляються знаки заборони в'їзду на ділянку і призначаються відповідальні особи для забезпечення безпеки руху.

2.6.2 Відпрацювання прийомів керування трамвайними вагонами при погіршенні умов зчеплення

2.6.2.1 Водії, що навчаються, розташовуються у середній частині полігона, а інструктор виводить трамвайний вагон на ділянку колії зі змащеними рейками і постановкою контролера управління на найвищу позицію, штучно викликає буксування коліс.

Після цього ним демонструються дії щодо припинення буксування.

2.6.2.2 Водії, що навчаються, з'ясовують характер звуків при розвитку та припиненні буксування, особливості здійснення поступального руху трамвайного вагона.

2.6.2.3 Під наглядом інструктора водії самостійно відпрацьовують прийоми пуску трамвайного вагона на ділянці з погіршеними умовами зчеплення та виведення коліс з буксування.

2.6.2.4 Інструктор після розгону трамвайного вагона на початку ділянки зі змащеними рейками застосовує різке гальмування, демонструючи рух вагона в стані юза.

2.6.2.5 У середині ділянки зі змащеними рейками інструктор вимикає гальмування і, коли колеса почнуть обертатися, плавно гальмує трамвайний вагон з малим уповільненням.

При роботі на трамвайних вагонах типу Т-3 і Т-3М для руху юзом треба натискати гальмівну педаль за зачіпку, але без вмикання рейкових гальм.

2.6.2.6 У подальшому водії під наглядом інструктора самостійно відпрацьовують прийоми вводу і виводу трамвайного вагона з юза.

2.6.2.7 На трамвайному вагоні доцільне знаходження двох водіїв: одного, який працює за приладами керування, і чергового. Інші наглядають за рухом трамвайного вагона на полігоні, підмащуючи мастилом місце з погіршеними умовами зчеплення та в разі потреби підсипаючи пісок на ділянці гальмування.

2.6.2.8 Вправа повторюється до повного засвоєння навичок кожним водієм.

2.6.2.9 Після закінчення занять необхідно обов'язково засипати піском усі змащені місця ділянки.

2.6.2.10 Після закінчення вправ інструктор у присутності всіх водіїв проводить аналіз недоліків та помилок під час практичних занять.

2.6.3 Обладнання учбового полігона для занять з водіями тролейбуса

2.6.3.1 Вибирається пряма і рівна ділянка дороги довжиною 120 - 150 м з відсутністю руху автотранспорту.

2.6.3.2 Вибрана ділянка дороги повинна мати добру оглядовість підходів до неї.

2.6.3.3 За 50 м від початку ділянки дороги посипається рівним шаром глини товщиною 3 - 4 см, шириною 6 - 7 м і довжиною 40 м.

2.6.3.4 На період занять глину потрібно рівномірно змочити водою, досягаючи її в'язкої консистенції.

2.6.3.5 У цілях запобігання пошкодженням тролейбусів при можливих заносах опори контактної мережі, розташовані поряд з ділянкою, обкладаються мішками з піском.

Категорично забороняється обирати місця для полігона біля будівель.

2.6.3.6 На період проведення занять полігон огорожується з обох сторін дорожніми знаками "Вїзд заборонено", які встановлюються за погодженням з органами ДАІ.

На кінці полігона обладнується пост для миття коліс тролейбуса.

2.6.4 Відпрацювання прийомів руху тролейбуса при погіршенні умов зчеплення

2.6.4.1 Водії, що навчаються, розташовуються навпроти ділянки, посипаної глиною.

2.6.4.2 Інструктор виконує пуск тролейбуса і демонструє занос та прийоми керування для його припинення.

2.6.4.3 Після цього інструктор послідовно демонструє введення тролейбуса в юз і в буксування та прийоми їх припинення.

2.6.4.4 У подальшому водії під наглядом інструктора створюють занос, буксування та юз тролейбуса і виконують засвоєні дії з виведення його з цих станів.

2.6.4.5 Вправи повторюються до повного засвоєння кожним водієм.

2.6.4.6 Після закінчення вправ інструктор у присутності всіх водіїв проводить аналіз недоліків та помилок під час практичних занять.

2.6.4.7 Після проведення занять залишки глини змиваються з коліс тролейбуса, полігон прибирається.

2.7 Позаплановий інструктаж

2.7.1 Позаплановий інструктаж проводиться:

перед направленням для роботи на іншому типі рухомого складу;

після перерви в роботі водієм протягом більше півтора місяця;

перед направленням на роботу, пов'язану із специфічними умовами (маневрові роботи, екскурсія, буксирування, перевезення пасажирів за замовленням або вантажів).

2.7.2 Інструктаж при направленні на роботу на іншому типі рухомого складу проводиться у випадках, коли водій раніше не працював на ньому або перерва в роботі перевищує 3 місяці.

2.7.3 Обов'язковий зміст інструктажу перед призначенням водія на роботу на новий тип рухомого складу має включати:

характеристику основних параметрів нового вагона, тролейбуса, відмінні конструктивні особливості органів керування і порядок їх використання для забезпечення безпеки руху;

порядок приймання і підготовки рухомого складу перед виїздом на лінію, особливості перевірки його стану в депо і на нульовому рейсі;

додаткові вимоги до роботи водія, що витікають із особливостей конструкції нового типу рухомого складу;

характерні несправності рухомого складу та дії водія щодо їх усунення на лінії з метою попередження затримок руху на маршруті.

2.7.4 До змісту інструктажу після перерви в роботі водієм входить:

ознайомлення з нормативними та керівними документами з питань експлуатації і безпеки руху, які стали чинними за період перерви в роботі (при перерві в роботі більше 3-х місяців водій повинен бути ознайомлений з усіма чинними документами відповідно до затвердженого переліку);

ознайомлення із змінами умов руху на маршрутах: переміщення і введення зупиночних пунктів, засобів регулювання, СЦБ і зв'язку, введення обмеження швидкості тощо;

роз'яснення обставин і причин найбільш характерних випадків ДТП за час перерви і заходи щодо їх попередження.

2.7.5 Водії перед направленням на певний термін для роботи, пов'язаної із специфічними умовами праці, повинні пройти інструктажі з певних питань.

2.7.5.1 При направленні на маневрові роботи інструктаж має включати:

ознайомлення із схемою і розташуванням спецчастин колії і контактної мережі на території депо і прилеглих до нього ділянок;

порядок зчеплення, розчеплення, формування і буксирування рухомого складу, а також вимог до техніки безпеки;

порядок і правила безпечного виконання маневрових робіт та особливості пересування несправного рухомого складу;

обов'язки відповідальної особи на маневрах;

характеристики маршрутів службових перевезень та порядок їх виконання;

порядок проведення пробних поїздок для обкатки та перевірки технічного стану рухомого складу.

2.7.5.2 При направленні на екскурсію інструктаж має включати:

ознайомлення з трасою та характеристикою екскурсійних маршрутів, а також режимом роботи водія;

ознайомлення з місцями розміщення пунктів зупинки для посадки і висадки екскурсантів та відстою для їх очікування;

ознайомлення з додатковими заходами безпеки при забезпеченні проїзду маршрутних трамваїв та тролейбусів під час відстою або очікування.

2.7.5.3. При направленні на спеціальні перевезення пасажирів інструктаж має включати:

маршрут і порядок прямування до пункту призначення і у зворотному напрямку;

контингент пасажирів (дорослі, діти тощо) і заходи щодо безпеки їх перевезення;

додаткові засоби екіпірування трамвая (тролейбуса) для інформування інших учасників руху і пасажирів, що знаходяться на зупиночних пунктах по маршрутах руху.

При направленні водія для спеціального перевезення вантажу інструктаж проводиться в обсязі, передбаченому спеціальною інструкцією про перевезення вантажів.

2.7.5.4 Проведення позапланових інструктажів оформлюється записом у журналі проведення вступного, первинного на маршруті та позапланового інструктажів з водіями трамвайних вагонів і тролейбусів.

Начальник Відділу
міського електротранспорту

В. В. Вірченко

Додаток 1
до п. 2.1.6 Положення

Депо _____

ЖУРНАЛ
проведення вступного, первинного на маршруті та позапланового інструктажів з водіями
трамвайних вагонів (тролейбусів)

N з/п	Вид інструктажу*	Найменування і N інструкції	Дата проведення інструктажу	Прізвище і ініціали водія	Підпис водія	Посада, прізвище і ініціали, підпис інструктора
1	2	3	4	5	6	7

* У графі 2, в залежності від виду інструктажу, вказувати: "Вступний інструктаж", "Первинний інструктаж на маршруті", "Позаплановий інструктаж".

При проведенні первинного інструктажу на маршруті слід конкретизувати: "призначення на новий маршрут".

При проведенні позапланового інструктажу слід конкретизувати: "призначення на новий тип рухомого складу", "після перерви" (із зазначенням його тривалості), "маневрові роботи", "екскурсія", "спеціальні перевезення пасажирів", "перевезення вантажу".

Додаток 2
до п. 2.2.3 Положення

Депо _____

**КАРТКА
КОНТРОЛЬНО-ПОКАЗОВОЇ ПОЇЗДКИ З ВОДІЄМ**

(П. І. Б.)

Стаж роботи _____

"__" _____ 20__ р.

Клас _____

N з/п	Елементи техніки управління рухомим складом і культура	Оцінка	

	обслуговування пасажирів	Контрольна поїздка				Показова поїздка			
		2	3	4	5	2	3	4	5
1	Увага водія								
2	Вибір режиму руху								
3	Додержання швидкості руху								
4	Проїзд перехресть і вузлів								
5	Додержання дистанції безпеки								
6	Дії у зоні зупиночних пунктів								
7	Проїзд спецчастин								
8	Додержання заданого розкладу руху								
9	Додержання правил обгону								

Зауваження до техніки керування _____

(посада перевіряльника, підпис, прізвище)

З результатами контрольно-показової поїздки і вказівками ознайомлений.

 (підпис водія)

Висновок заступника начальника депо _____

 (підпис)

Додаток 3
до п. 2.5 Положення

Депо _____

КНИГА ОБЛІКУ
проходження водіями періодичних інструктажів

N з/ п	Вид інструктажу*	Прізвище і ініціали водія	Дата проведення інструктажу	Підпис водія	Посада, прізвище і ініціали, підпис інструктора
1	2	3	4	5	6

* У графі 2, в залежності від виду періодичного інструктажу, вказувати: "Маршрутний", "Загальнодеповський", "Весняно-літній", "Осінньо-зимовий".

Додаток 4
до п. 2.5 Положення

Депо _____

П. І. Б. водія _____

ТАЛОН

обліку проходження періодичних інструктажів та контрольно-показових поїздок

Періодичні інструктажі

Дата	Вид інструктажу	Посада, прізвище, ініціали, підпис інструктора

Контрольно-показові поїздки

Дата	Посада перевіряльника	Прізвище, ініціали, підпис

Додаток 5
до п. 2.5.1.5 Положення

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник підприємства

_____ І. Б. Прізвище

"__" _____ 20__ р.

Трамвайне (тролейбусне) депо N ____
(або найменування відповідного підприємства)

ПРОТОКОЛ N ____
маршрутного (загальнодеповського) інструктажу трамвайного (тролейбусного) депо N ____
(маршрут N ____)

від "____" _____ 20__ р.

м. _____

Усього водіїв _____ чол.

Присутні:

водії _____ чол.

водії-наставники _____ чол.

Представники:

адміністрації _____ П. І. Б.

громадських організацій _____ П. І. Б.

підприємства _____ П. І. Б.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:*

1. Аналіз причин ДТП, сходів вагонів з колії, пошкоджень контактної мережі, порушень транспортної дисципліни за _____ (місяць, квартал, рік).
2. Тема занять із затвердженої тематики (вказати теми).
3. Підсумки роботи маршруту (депо, підприємства) і інші питання виробничої діяльності. Відповіді на питання водіїв.

ВИСТУПИЛИ: (перерахувати прізвища осіб, що виступали, вказати короткий зміст виступів, пропозицій, зауважень тощо).

Посада, підпис та прізвище особи, яка проводила інструктаж.

* Питання порядку денного наведені як приклад.
